

Степан КУРИЛЯК

ТУР'ЯНСЬКІ «ГАЛІ»: ГАЇВКИ СЕЛА ТУР'Є БУСЬКОГО РАЙОНУ НА ЛЬВІВЩИНІ

Подумки повертаючись у своє далеке дитинство, я не можу без щему в серці згадувати те величезне пісенне багатство, яким Господь наділив наш український народ, а в тому числі і моїх односельчан. Особливо моє рідне Тур'є заповнювали пісні на Великдень, коли всі три святкові дні і вечори по сільських кутках лунали галі (гагілки), наповняючи душі людей радістю земного буття та приходу так довго очікуваної весни.

Слід, однак, відзначити, що, на противагу Різдвяним колядкам, у яких прославляється народження Сина Божого, галі, в основному, є піснями світськими, у яких майже не згадується про Воскресіння Христове. Звідси напрошується догадка, що галі є звичайнісінькими веснянками, яких співали на Русі ще до того, як було прийняте нашими предками християнство і лише значно пізніше вони були пристосовані до Великодних свят. Нині, на превеликий жаль, галі залишили по собі лише далекий приемний спомин.

Намагаючись, хоча би у незначній мірі, спричинитися до відродження пам'яті про ту колишню таку багату пісенну скарбницю нашого народу, я зробив спробу скомпонувати цю маленьку збілочку тур'янських галів, які записав від моїх тіток Ольги Цєбровської, 1919 р. н., і Марії Романів, 1921 р. н.¹ Плекатиму надію, що, може, колись комусь моя скромна праця стане у пригоді.

С[тепан] К[уриляк]

Рано-раненько

Помірно

Ра - но - ра - ньє - ко, ще ку - ри не пі - ли,

як Хрис - тос вже вос - крес, во - іс - ти - ну вже вос - крес.

*Рано-раненько, ще кури не піли,
Як Христос вже воскрес,
Воістину вже воскрес!*

¹ Тітки автора Ольга Цєбровська (дівоче Романів) та Марія Романів (дівоче Олива) народилися, вирости і весь свій вік прожили у рідному селі Тур'є, до глибокої старості зберегли добру пам'ять, що й допомогло йому при записуванні галів. Записи велися в селі Тур'є у 1994—1995 рр. — В. Д. Ці відомості наводжу з окремого аркуша — «Додаток до збірки «Тур'янські галі» від 2.07.1996 р. С. Куриляка [6; 7, с. 14].

*А ще раніше Ганусенька встала,
Що Христос вже воскрес,
Воістину вже воскрес!*

*Раненько встала, сад позамітала,
Бо Христос вже воскрес,
Воістину вже воскрес!*

*Раненько встала, землянку скопала,
Бо Христос вже воскрес,
Воістину вже воскрес!*

*Раненько встала, виноград садила,
Бо Христос вже воскрес,
Воістину вже воскрес!*

Чи ви чули?

Бальоро

Чи ви чу-ли, чи не чу-ли, як вік-на бри-ні - лі

Як вік-на бри-ні - лі?

— Чи ви чули, чи не чули,
Як вікна бриніли? (2)

Понад наші воротонька
Журавлі летіли. (2)

— Куди ж вони полетіли?
— По мід, по горілку. (2)

— Кого ж будуть напувати?
— Богацьку дівку. (2)

А богацьку напували,
А бідну узяли. (2)

До бідної дівчиноньки
Старостів післали. (2)

Жучок

Учасники гаївки стають парами в довгий ряд, обличчя ми один до одного. Кожен тримає своєю правою рукою ліву, а лівою — праву руку зверху кисті іншого учасника. По цих «крісельцях» ходить дитина — «Жучок». Як «Жучок» перейде по руках, то пари, які позаду, перебігають наперед і гра продовжується далі².

² Тут і далі курсивом подаю коментар на основі власних польових досліджень. — В. Д.

Помірно

Хо-дить жу-чок по ду-би-ні, а жу-чи-ха по ка-ли-ні.

Грай, жуч-ку, грай, не-бо-же, най тя Пан-Біг до-по-мо-же,

грай, жуч-ку, грай.

*Ходить жучок по дубині,
А жучиха по калині.
Грай, жучку, грай, небоже,
Най тя Пан-Біг допоможе,
Грай, жучку, грай!*

*На жучкови жупан ясний,
Бо й сам жучок дуже красний,
Грай, жучку, грай, небоже,
Най тя Пан-Біг допоможе,
Грай, жучку, грай!*

*На жучкови жупанчина,
І сам жучок, як дитина,
Грай, жучку, грай, небоже,
Най тя Пан-Біг допоможе,
Грай, жучку, грай!*

*На жучкови камезелька,
Простав жучок до серденька.
Грай, жучку, грай, небоже,
Най тя Пан-Біг допоможе,
Грай, жучку, грай!*

*На жучкови черевички,
І сам жучок невеличкий,
Грай, жучку, грай, небоже,
Най тя Пан-Біг допоможе,
Грай, жучку, грай!*

Шевчики

Бальоро

Ко-ло мос-та - бро - ду бра-ла дів-ча во - ду,

ман-дру-ва-ли три шев-чи-ки з хо-ро-шо-го ро-ду. ро ду.

*Коло моста-броду брала дівча воду,
Мандрували три шевчики з хорошого роду. (2)*

— Добрий вечір, дівча, щось маю сказати,
Чи нема тут де господи переначувати? (2)

— Є в лісі хатина, добрая господа,
Майстер старий, майстер старий,
майстрова молода. (2)

Як ви добрі люди — вам господа буде,
Як ви добрі ремісники — робота вам буде. (2)

— А ти, старий майстре, іди по горілку,
Ти, молода майстрово, припечи печінку. (2)

Горілку випили і печінку з'їли,
Поскидали камезолі й до роботи сіли. (2)

Ой викинув майстер сім пар чобіт шити,
А сам пішов до аренди мід-горілку пити. (2)

Шиють шевці, шиють, шиють-вишивають,
На молоду майстрову щораз поглядають. (2)

— Ти, молода майстрово, маєш грошей много,
Мандруй з нами — молодцями, покидай старого. (2)

Ніхто того не чув, тільки майстрів хлопець,
Зараз скочив до оренди: Де тут є мій отець? (2)

— Ой тату, мій тату! П'єш ти мід-горілку —
Шевці маму підмовляють іти у мандрівку. (2)

— Ой сину, мій сину, неправда ж то тому:
Твоя мама, моя жінка — роду не такого. (2)

— Ой тату, мій тату, як мені не віриш,
Коли прийдем додому — в серце мені стрілиш. (2)

Заки вернув майстер з оренди додому,
Вже вибралась майстрова з шевцями в дорогу. (2)

— Запрягайте, хлопці, коней вороненьких,
Доганяйте свою маму й шевців молоденьких! (2)

Здігнали майстрову аж коло Дунаю,
А вона їм відказала: Я майстра не знаю. (2)

Взяв майстер майстрову за білі боки,
Кинув майстер майстрову у Дунай глибокий: (2)

— Ой пливи, майстрово, від краю до краю,
Було мені не казати: «Я майстра не знаю». (2)

Ой пливе майстрова, як по воді гуска:
— Ратуй, ратуй, мій миленький, я Твоя голубка. (2)

— Ой пливи, майстрово, аж на білий камінь,
А там сядеш — відпочинеш на вік-віків, амінь. (2)

А на церкві біла бляха

Жартівливо

А на церкві біла бляха,
Не бійтеся, дівки, ляха.
Ані ляха, ані пана:
Вже панщина скасована.

На панщину ходжу, ходжу,
Нігди панам не догоджу.
Не догоджу панам в світі,
Хоча ходжу в зимі й в літі.

Наші діди бідували,
Бо панщину відбували.
А ми собі паняночки,
Бо не знаєм панщиночки.

Уже тії пішли в кути,
Що носили на нас прутти.
Уже тії отамани
Пішли в поле за плугами.

Ой зацвили фіялочки

Учасники беруться за руки, ходять колом та співають.

Бадьоро

Ой зацвили фіялочки, зацвили,
Усю гору кам'яную укрили. (2)
По тій горі паняночки бродили,
А за ними парубочки ходили. (2)

Ходить, ходить паняночка злегенька,
А за нею матусенька стихенька. (2)
— Ой не ходи, матусенько, за мною,
Бо не маю порадоньки з тобою. (2)

Ходить, ходить паняночка стихенька,
А за нею братуненько стихенька. (2)

— Ой не ходи, братуненьку, за мною,
Бо не маю порадоньки з тобою. (2)

Ходить, ходить паняночка злегенька,
За нею її миленький стихенька. (2)

— Ходи, ходи, мій миленький, за мною,
Бо я маю порадоньку з тобою. (2)

Кругом, кругом

Учасники беруться за руки, ходять колом та співають

Помірно

Кру-гом, кру-гом гар-ні хлоп-ці, у-сі гар-ні
у-сі гар-ні, всі мо-лод-ці,
до од-но-го, лиш не-ма тут ми-лень-ко-го.

Кругом, кругом гарні хлопці,
Усі гарні, всі молодці,
Усі гарні до одного, (2)
Лиш нема тут миленького.

Там на горбі, на горбочку
Позбирались парубочки,
А голубка сизокрила (2)
Була збоку та й тужила.

Ту голубку ми ловили
І довокола обступили:
— Ой, голубко, чого тужиш? (2)
Вибирай си кого любиш.

— Як же мені не тужити:
Я не маю тут з ким жити,
Бо мій милий-чорнобривий (2)
У могилі, вже не живий.

Ой червоне ябко

Помірно

Ой чер-во-не яб-ко ви-сить на вер-шку
Всі хлоп-ці гу-ля-ють, а мій при вій-ську.

Ой червоне ябко висить на вершку,
Всі хлопці гуляють, а мій при війську. (2)

Всі хлопці гуляють, всі спацерують,
А моїм миленьким дизигирують. (2)

Купи мені, мамо, золоте перо,
Буду лист писати аж до милого. (2)

Буду лист писати, нехай він їде,
Нехай милий знає, як мила живе. (2)

Ой вивела коня ще й усідлала,
Винесла рушничок, йому подала. (2)

Винесла рушничок, ще й порушничок,
То тобі, миленький, до білих ручок. (2)

Ой ду-ду-ду-ду, ой ду-ду-ду-ду,
Пробила ногу на суху груду. (2)

Не так на груду, як на тернину,
Приїдь-но, миленький, хоч на годину. (2)

Наша церква

Жваво

На-ша цер-ква на гор-боч-ку, В виш-не-вім са-доч-ку,
В виш-не-вім са-доч-ку, В виш-не-вім са-доч-ку.

Наша церква на горбочку,
В вишневім садочку. (3)
Ходять хлопці і дівчата —
Наші соколята. (3)

Сіла Ганя на паркані,
Спустила косоньки. (3)
— Ходіть, ходіть всі до мене,
Молоді дівоньки. (3)

Будем собі, молоденькі,
Хлопців вибирати. (3)
Будем собі веселеньких
Пісеньок співати. (3)

І той гарний, і той гарний,
І той непоганий. (3)
А між ними мій миленький,
Як намальований. (3)

— Який тебе, мій миленький,
Маляр намалював? (3)
Що на Твоє біле личко
Краси не жалував? (3)

— Мене маляр не малював,
Но Господь-Бог з неба. (3)

Бо на моє біле личко
Красотоньки треба. (3)

Ходила Галя

Учасники беруться за руки, ходять колом та співають

Помірно

Хо - ди - ла Га - ля бе - ре - гом мо - ря
Хо - ди - ла Га - ля бе - ре - гом мо - ря.

Ходила Галя берегом моря, (2)
За нею хлопці ходять докола. (2)

— Чого ти, Галю, від нас тікаєш? (2)
Певно ти, Галю, писанок не маєш? (2)

— Маю писанок штири гатунки, (2)
Від вас не пила'м жадного трунку. (2)

Не пила пива ані гарбати. (2)
Не люблю Гриця, бо бородатий. (2)

Люблю медочок, бо солоденький. (2)
Люблю козака, бо молоденький. (2)

Ой два братики³

$\text{♩} = 168$ Просто

Пус - ти - ла ко - ня в чис - то - с по - ле.
Пус - ти - ла ко - ня в чис - то - с по - ле.

Ой два братики траву косили,
Ганя-сестриця їсти носила. (2)
Здигала Ганя двох нежонатих,
Та й дали Гані коня тримати. (2)

А сами сіли снідання їсти,
Навіть не дали Гані присісти. (2)
Дивиться Ганя, що неправдонька,
Що вже не буде їй порадоньки. (2)

³ Слова у записі С. Куриляка, мелодію записав у листопаді 2008 р. В. Дяків у с. Лабач від Біди (дівоче Мисак) Катерини Василівни (1923 р. н. у с. Підсокіл); у ноти завела Анна Черноус. — В. Д.

Пустила коня в чистеє поле,
Сама вскочила в синее море. (2)
А як скакала, то повідала,
Щоб з того моря води не брали. (2)

Траву-сіножатъ, щоб не косили,
В городі терен щоб не копали, (2)
В лузі калину щоб не ламали,
По білих мостах щоб не ходили. (2)

Бо тії мости — Ганині кости,
В лузі травиця — Ганині коси, (2)
В лузі калина — Ганині лиця,
В морі водиця — Гані кровиця. (2)

Ой там під дубом

Ой там під дубом, під дубиною, (2)
Там сидів голуб з голубиною. (2)
Сиділи впарі, цілувалися, (2)
Крильцем до крильця обіймалися. (2)
Надійшов стрілець із темних лузів, (2)
Стрільив-розлучив з пари голубів. (2)
Голуба забив, голубку злапав, (2)
Сиву голубку зі собою взяв. (2)
Приніс додому — сипле пшеницю, (2)
Сипле пшеницю, дає водицю. (2)
— Ой на їж, на пий, сива голубцю. (2)
— Не буду їсти, не буду пити:
Такий світ милий — нема з ким жити. (2)

А ти, дівчино

Маршово

А ти, дів - чи - но, гар - на і пиш - на,
Чом ти до ме - не зве - чо - ра не вий - шла?

— А ти, дівчино, гарна і пишна,
Чом ти до мене звечора не вийшла? (2)
— А як я можу звечора ходити,
Коли нас будуть вороги судити. (2)

— Нехай же судять, як лише вміють,
Прийде хвилинка — вони поніміють. (2)
— Ой ти, козаче, з руського краю,
Чи ти не знаєш, де я мешкаю? (2)

А я мешкаю коло криниці,
Приходи, козаче, на вечорниці. (2)
А я мешкаю край доріженьки,
Приходи, козаче, на пиріженьки. (2)

Заріжу гуся, не обійдуся,
Заріжу двоє, серденько моє. (2)
Ще й качурика чорнокрилого
Для козаченька, для молодого. (2)

А моя хата гонтами крита,
Приходи, козаче, хоч буду бита. (2)
Хоч буду бита, знаю за кого:
За козаченька, за молодого. (2)

Ой молода удова

Нешвидко

Ой молода удова
Породила синів два,
Гей, гей, уха-ха,
В тихий Дунай пустила:

— А ти, водо, ти, Дунай,
Моїх діток доглядай.
Гей, гей, уха-ха,
Моїх діток доглядай!

А ти, жовтий пісочок,
Годуй моїх діточок.
Гей, гей, уха-ха,
Годуй моїх діточок!

А за літ дваццять п'ять
Вийшла вдова воду брать.
Гей, гей, уха-ха,
Вийшла вдова воду брать.

Вийшла вдова воду брать,
Став корабель припливать.
Гей, гей, уха-ха,
Став корабель припливать.

Став корабель припливать
І до вдови промовлять.
Гей, гей, уха-ха,
І до вдови промовлять:

— Ой ти, вдово молода,
Чи ти любиш хлопців два?
Гей, гей, уха-ха,
Чи ти любиш хлопців два?

— За одного сама йду,
За другого дочку шлю.
Гей, гей, уха-ха,
За другого дочку шлю.

Яка сталась новина,
Що йде мати за сина.
Гей, гей, уха-ха,
Що йде мати за сина.

Який тепер світ настав,
Що брат сестри не впізнав.
Гей, гей, уха-ха,
Що брат сестри не впізнав.

Женчики

Поволі

Ой у полі криниця, (2)
Довкруг неї пшениця.

Там її жінці жали, (2)
Золоті серпи мали.

А срібні колодочки, (2)
Там жали паняночки.

Дівчата косатії, (2)
Парубки вусатії.

Там було добре жати, (2)
Було з ким розмовляти.

Ладом, женчики, ладом, (2)
Буде горілка з медом.

Живо, женчики, живо,
Буде горілка й пиво.

Стоїть пан на воротах (2)
У червоних чоботях.

Горілочку тримає, (2)
Женчиків виглядає:

— Десь мої жінці бавлять? (2)
— На полі копи ставлять.

Наставили копочок, (2)

Як на небі зірочок.

Так ті копоньки красні, (2)

Як ті зіроньки ясні.

Та й сплели ще віночок, (2)

З колосочків й квіточок.

Котився вінець з гір'я (2)

До пана на подвір'я.

З подвір'я до стодоли, (2)

З стодоли до комори.

З комори на нивоньку (2)

В щасливу годиноньку.

1. Баледи: кохання та дошлюбні взаємини / упоряд. О.І. Дей, А.Ю. Ясенчук (тексти), А.І. Іваницький (мелодії). — К. : Наукова думка, 1987. — 472 с.
2. Баледи: родинно-побутові стосунки / упоряд. О.І. Дей, А.Ю. Ясенчук (тексти), А.І. Іваницький (мелодії). — К. : Наукова думка, 1988. — 528 с.
3. Веснянки / упоряд., передм. Н. Шумади ; іл. худож. В. Перевальського. — К. : Дніпро, 1984. — 110 с., іл.
4. Гаївки / зібрав В. Гнатюк ; мелодії скомпозував на фонограф О. Роздольський, списав Ф. Колесса // Матеріали до української етнології. Видає етнографічна комісія Наукового товариства ім. Шевченка у Львові. — Т. XII. — Львів : Накл. НТШ, 1909. — С. 1—15.
5. *Голубець О.* Систематичний покажчик записів гаївок / О. Голубець // Гаївки в системі української весняної обрядової пісенності. Додатки / Рукопис. Дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук 10.01.07 — фольклористика. — Львів, 2004. — С. 7—255. — Рукопис зберігається у Науковій бібліотеці Львівського національного університету ім. І. Франка та Національній бібліотеці України ім. В.І. Вернадського.
6. Домашній архів В. Дяківа.
7. *Дяків В.* Від упорядника / В. Дяків // Степан Куриляк. Моє село (Тур'є Буського району на Львівщині) / наукова апробація і вступне слово Р. Кирчіва ; упорядк., підготовка текстів і примітки В. Дяківа. — Львів : Інститут народознавства НАН України, 2010. — С. 9—17.
8. *Кирчів Р.* Фольклор: Розділ XIX / Р. Кирчів, В. Коваль // Етнографія України: навч. посібн. / за ред. проф. С.А. Макаруча ; вид. 2-ге, перероб. і доп. — Львів : Світ, 2004. — С. 407—431.
9. Лист В. Куриляка до В. Дяківа від 17 березня 2008 р. // Домашній архів В. Дяківа.
10. Народна пісенність підльвівської Звенигородщини: збірник / записала і впорядкувала Ольга Харчишин; нотні транскрипції Василя Ковалю. — Львів, 2005. — 352 с.
11. Народні пісні в записах Михайла Павлика / упоряд. і примітки О.І. Дея та В.А. Качкана ; вступна стаття О.І. Дея. — К. : Музична Україна, 1974. — 320 с.
12. Пісні Слобідської України. Фольклорна збірка. Пісні Лебединщини: Вип. 2 / збирацька робота, нотація О. Стеблянка ; упоряд. Л. Новикової. — Харків : Майдан, 1998. — 202 с.
13. Пісні Тернопільщини. Історичні, баладні, жартівливі, танцювальні пісні та коломийки, пісні літературного походження і романси: Пісенник. Вип. 2 / упоряд., вступ. ст., загальна ред. мелодій, прим., словник Степана Стельмашука ; упоряд. та прим. Петра Медведика. — К. : Музична Україна, 1993. — 640 с.
14. *Смоляк Олег.* Весняна обрядовість Західного Поділля в контексті української культури / О. Смоляк // Монографія: Ч. 2 (нотний додаток). — Тернопіль : Астон, 2001. — 392 с.
15. *Смоляк Олег.* Від автора / Смоляк Олег. Весняна обрядовість Західного Поділля в контексті української культури // Монографія. Ч. 2 (нотний додаток). — Тернопіль : Астон, 2001. — С. 3—6.
16. *Степан Куриляк.* Моє село (Тур'є Буського району на Львівщині) / наукова апробація і вступне слово Р. Кирчіва ; упорядк., підготовка текстів і примітки В. Дяківа. — Львів : Інститут народознавства НАН України, 2010. — 144 с.
17. Фольклорні записи Марка Вовчка та Опанаса Марковича / Атрибуція автографів, упоряд., передмова і примітки О.І. Дея. — К. : Наукова думка, 1983. — 528 с.
18. *Черноус Анна.* Зауваги етномузиколога / А. Черноус // Степан Куриляк. Моє село (Тур'є Буського району на Львівщині) / наукова апробація і вступне слово Р. Кирчіва ; упорядк., підготовка текстів і примітки В. Дяківа. — Львів : Інститут народознавства НАН України, 2010. — С. 18—22.